

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 1, Article Number: 2C0032

VOCATIONAL EDUCATION

Received: October 2010

Accepted: January 2011

Series : 2C

ISSN : 1308-7355

© 2010 www.newwsa.com

Gülçin Eroğlu

Gazi University
geroglu@gazi.edu.tr
Ankara-Turkey

ABAJUR HAKKINDA NE BİLİYORUZ?

ÖZET

Günümüzde mekânların aydınlatılması bir ihtiyaç olduğu kadar, dekoratif anlam ve önem de taşımaktadır, aynı zamanda insanın ruh ve beden sağlığı için de oldukça önemlidir. Farklı model ve işlevleriyle, evde ya da iş yerinde farklı bir atmosfer yaratılmasına yardımcı olan aydınlatma araçlarının başında ise abajurlar gelmektedir. Bu çalışmada araştırma yöntemi olarak alan yazın taraması seçilmiş ve bilgiler belli bir sistematiği izleyerek düzenlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda; abajur seçiminde dikkat edilmesi gereken noktalar belirlenmiş, abajurun sınıflandırması yapılmıştır. Bu sınıflamanın içinde yer alan "Kullanım Yerine Göre Abajur Çeşitleri"ne ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Çalışmada her bir mekân tek tek ele alınarak olması gereken özellikler vurgulanmaya çalışılmıştır. Ayrıca aydınlatmada dikkat edilmesi gereken beş önemli nokta da açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aydınlatma, Abajur, Dekorasyon,
Kullanım Yerine Göre Abajur Çeşitleri

WHAT DO WE KNOW ABOUT LAMPSHADES

ABSTRACT

Today, lighting the places is a need and it is quite important for spiritual and physical health as well as decoration. Among the lighting devices which help people create a different atmosphere in their houses and offices with different models and functions, lampshades are the leading ones. In this study, literature search has been chosen as the research method and the data has been organized systematically. By this way, the criteria for choosing lampshades have been determined, and the lampshades have been classified. Within this classification, 'Kinds of Lampshades according to their fields of use' has been included in details. For this study, each and every place has been examined one by one and the necessary features have been emphasized. Besides, five critical points in lighting have been explained.

Keywords: Lighting, Lampshade, Decoration, Kinds of Lampshades
According to Their Fields of Use

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Aydınlatma, mekânlarda her türlü işin kusursuz yapılabilmesi için veya rahat yaşanılabilir bir alan yaratabilmek için bir yere, bir nesneye ışık vererek onu görünür duruma getirmek, ışık vererek mekânın veya nesnelere karanlıklarını gidermektir. Aydınlanma düzeni mekânın genişliğini, dekorasyonu, en önemlisi mekânın kullanım fonksiyonlarını etkileyen çok önemli bir detaydır. Mekânların düzenlenmesinde gece ve gündüz istenilen güzelliğin ve etkinin yakalanabilmesinde başarılı bir aydınlatmanın yapılmış olması gerekir.

Günümüzde iç mekânın aydınlatılması bir ihtiyaç olduğu kadar, dekoratif anlam ve önem de taşımaktadır. Farklı model ve işlevleriyle, evde ya da iş yerinde farklı bir atmosfer yaratılmasına yardımcı olan aydınlatma araçlarının başında ise abajurlar gelmektedir.

Fransızca (**abat-jour**) kökenli bir kelime olan abajur, ışığı bir yere toplamak, doğrudan doğruya gözlere vurmasını önlemek için kullanılan, kâğıt, kumaş, maden, porselen veya renkli cam gibi farklı malzemelerden yapılmış lamba siperi olarak tanımlanabilir [1]. Abajurun masa, sehpa, komidin gibi eşyaların üzerinde kullanılanlarının olduğu gibi ayaklı olanları da vardır.

Lambanın abajurla donatılmaya başlanması, Avrupa'da 17. yüzyıla rastlar. İstenilen ışığa göre abajur, ışık geçirmez (kalın kâğıt, metal) ya da yarı saydam (cam, porselen, kumaş, hasır) malzemeler ile kaplanırdı. Abajurun biçimi ve malzemesi modağa bağlı olarak gelişmiştir. 19. yüzyılda opalinden, yarı küresel abajurlar, 1900'de tavan askısı bakır abajurlar; 1930'lu yıllarda yuvarlak lambalara takılan koni biçiminde abajurlar, 1950'li yıllarda ise silindirik biçiminde abajurlar yapılmıştır. Çağdaş ışıklandırma gereçlerinde pleksiglastan (ısıtılarak şekil verilebilen, çeşitli renkleri olan ve ışığı geçirebilen bir madde) kalıba dökülmüş plastikten, lâke saçtan, çelikten vb. geometrik biçimde abajurlar yapılmaya başlanmıştır [2].

Aydınlatmanın kullanıldığı mekânlarda bireyin rahatça hareket edebilmesi ve psikolojik olarak kendisini **rahat** hissetmesini sağlayan ışığın, doğru yerde ve doğru şekilde kullanılmadığı takdirde, uzun vadede önemli zararlara neden olabileceği çoğu zaman düşünülmez. Evlerin ya da ofislerin hoş bir dekorasyona sahip olması yönündeki çabalarda ışığın rolü her nedense unutulur. Peki, ev ya da ofiste nasıl bir aydınlatma sistemi yaptırmalı ki, estetik görünümünden ödün vermeden ruh ve beden sağlığı da korunabilsin?

Bu açıdan bakıldığında aydınlatmaya ilişkin bilgilerin, özellikle de abajurun günümüzdeki yeri ve önemi, abajur seçiminde dikkat edilmesi gereken özellikler, abajurun sınıflandırılması, kullanım alanlarının özelliklerinin belirlenmesine ilişkin bilgilerin sistemli olarak düzenlenmesi ve belgelenmesi bu tür bilgilere ihtiyaç duyanların hizmetine sunulması önemli bir ihtiyaç olarak araştırmacı tarafından gözlenmiştir.

Bu çalışmada aydınlatma ve abajur ile ilgili alan yazın taraması yapılmış ve bilgiler bu doğrultuda sunulmaya çalışılmıştır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (SIGNIFICANCE OF THE RESEARCH)

Dekoratif ve işlevsel bir değere sahip olan aydınlatma, farklı şekillerde düşünebilir. Mobilyaların tamamlayıcısı ve vazgeçilmez aksesuarlarıdır. Tarza uygun görüntüyü sağlar ve bütünleştirir. Aynı zamanda işlevsel özelliği vardır.

Aydınlatma, yeterliliği veya yetersizliği ile mekânı ve içinde yaşayanları doğrudan etkiler. Aydınlatma fonksiyonel ve dekoratif olmanın yanında psikolojik ve fizyolojik olarak da insanın ruhunu ve gözlerini etkilediği için çok önemlidir.

Yapılan alan yazın taramasında aydınlatma ve abajur ile ilgili bilgilerin daha çok mühendislik düzeyinde teknik bilgiler olduğu [3,

4, 5, 6, 7, 8 ve 9] belirlenmiştir. Bu çalışma gerek meslek liselerinde gerekse mesleki eğitim fakültelerinde el sanatları bölümünde eğitim gören öğrenciler için kaynak oluşturması açısından işlevsel bir değere sahip olacaktır. Fakat alan yazın incelendiğinde abajur ile ilgili bilgilerin yeterli olmadığı araştırmacı tarafından gözlenmiştir. Alan yazındaki bu eksiklik ve belirsizliğin giderilmesine katkıda bulunmak umuduyla, bu araştırmada abajur hakkında ne biliyoruz? Sorusunun cevabı araştırılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMALAR (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

• Abajurun (Aydınlatmanın) Günümüzdeki Yeri ve Önemi:

Mekânlarda farklı etkiler yaratmanın en önemli yollarından biri ışık oyunlarını kullanmaktır. Değişik renk ve ebatlardaki abajurlar ile ışığı yansıtarak bunu sağlamaya oldukça kolay olabilir. Modern, klasik, sade ya da gösterişli. Her tarza ve her zevke uygun abajurlar ile evleri aydınlatmak mümkündür. Mekânların en önemli aksesuarlarından biri olan abajurlar sayesinde iyi bir aydınlatma gerçekleştirilirken aynı zamanda da daha iyi görmeyi sağlamak ta mümkün olmaktadır.

Birkaç küçük dokunuşla evlerde kolayca şık bir atmosfer elde edilebilir. Şık ve işlevsel abajurlarla mekânlarda ferah bir görünüm sağlarken, evlerin en çok vakit geçirilen kısımlarında sohbetlere yumuşak bir aydınlık katılmaktadır. Özenle yerleştirilmiş bir mekâna son dokunuşu dekoratif abajurlarla sağlamak mümkündür.

Ev içi aydınlatılmasında en önemli ışık kaynağı güneştir. Ancak güneş ışığının yetersiz olduğu durumlarda ev içi aydınlatmada ışık kaynağı olarak abajur, avize veya apliklerden yararlanılır.

Işık, mekânın ihtiyaçlarına, işlevine ve konumuna uygun olmalıdır. Evlerin dekorasyonu konusunda eşyanın çeşitli biçimde düzenlenmesi gerekir. Ancak, düzenlenen mekânların gece ve gündüz istenilen güzellik ve etkiye sahip olabilmesi için başarılı bir aydınlatmanın yapılmış olması gerekir. Örneğin, koyu renk duvarlı odaları fazla sayıda ve daha büyük lambalarla aydınlatmanın gerektiği gibi aplikler ve duvarlardaki dekoratif aydınlatmayı sağlayan aksesuarlar gene bu konuda önem kazanır. Dolayısıyla bina içlerinde ve özellikle evlerde aydınlatmanın iki amacı vardır. Biri gözlerin korunması, diğeri ise dekorasyonda etkililik yaratmaktır. Bu sonuçların elde edilebilmesi için iki çeşit aydınlatma yapmak mümkündür. Biri direkt olarak belirli bir alanın (aktivite alanının) aydınlatılmasıdır. Bu alan kitap okunan, oyun oynanan veya yemek yenen yani aktivitenin fiilen gerçekleştiği alandır. Diğer çeşit aydınlatma ise bütün mekânın daha yumuşak ve genel bir şekilde aydınlatılmasıdır.

Şekil 1. Aktivite alanının ve bütün mekânın aydınlatılması
(Figure 1. Lighting the field of activity and the whole place)

Birinci tip aydınlatma için aydınlatılacak alanın üzerine sarkıtılan veya istenilen alanı aydınlatacak şekilde döşemeye veya masaya yerleştirilen ayaklı abajurlardan yararlanır. İkinci tip genel aydınlatma için ise genellikle tavana, perde kornişleri arkasına veya kartonpiyerlerin arasına gizlenen lambalardan yararlanır.

Aydınlatma, yeterliliği veya yetersizliği ile mekânı ve içinde yaşayanları doğrudan etkiler. Aydınlatma fonksiyonel ve dekoratif olmanın yanında psikolojik ve fizyolojik olarak da insanın ruhunu ve gözlerini etkilediği için çok önemlidir. Ayrıca evlerde kullanılan abajurlar aracılığıyla farklı atmosferler yaratmak ve evde yaşayan bireylerin kişiliğini ortama yansıtmakta oldukça önemlidir. Evlerde yapılan ışık oyunları ile mekânlar artık olduğundan daha geniş ya da dar, daha etnik ya da modern gösterilebilir.

• **Abajur Seçiminde Dikkat Edilmesi Gereken Özellikler:**

Abajurun seçiminde göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Güzel bir abajur onu kullanmak isteyen kişinin tek başına dikkate aldığı bir etken değildir. Abajur seçiminde, doğru boyut, şekil, renk ve materyal önemlidir. Dahası, abajur ile avize birleşimi de (kombinasyonu da) oldukça önemlidir. O halde, belirli bir abajurun doğru olup olmadığı ya da avize ile uyumlu olup olmadığı konusunda nasıl emin olunabilir? [10] Bunun için üç temel özelliği akıldan çıkarmamak gerek:

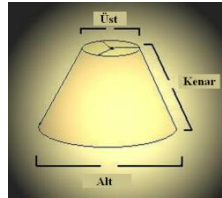
• **Betimleme (Resmetme) Stili:**

İlk ve en önemli olan bu özellikte, abajur ve avizde ne resmedilmek isteniyor? sorusunun cevabı aranmalıdır. Abajur ve avizeye bakıp stilinin ne olduğuna karar verilmelidir; örneğin çağdaş mı, geleneksel mi? Eğer gerçekten belirli bir stilin farkına varılamıyorsa, o zaman stilin ne olduğuna ya da bu abajur ve avizde neyin resmedilmek istendiğine karar verilmelidir. Abajurun temel görünüşünün ya da stilinin, avizenin kendisiyle çelişkili olması değil uyumlu ve takdire şayan olması tercih edilir [10].

• **Abajurun Boyutu:**

Abajurun bu özelliği ile göz önünde bulundurması gereken sınırları belirlemeye yardımcı olan bazı ana hatlar vardır. Asıl olarak abajur ve avizenin boyutuna yaklaşık 6m uzaklıktan bakıldığında, avize ya da abajurun ne en uç düzeyde ağır (baskın) ne de en alt düzeyde ağır görülecek bir dengede olmalıdır. Bir abajur seçerken 4 ölçü dikkate alınmalıdır:

- o Tepenin çapı (bir uçtan karşı uca),
- o Alt tarafın çapı (bir uçtan karşı uca),
- o Yan uzunluk (yamaç) ve
- o Yükseklik [10]

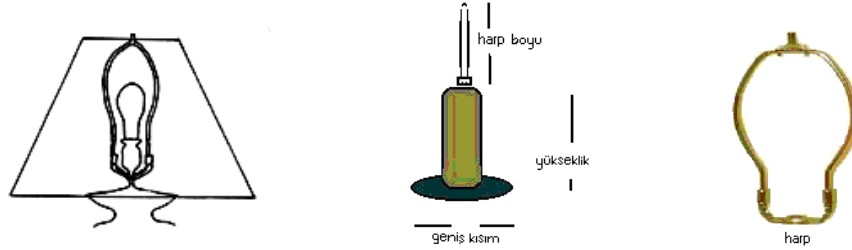

Şekil 2. Abajurun boyutu
(Figure 2. Dimension of the lampshade)

• **Abajurun Dikey Konumu:**

Abajurunuzun alt kısmının dikey konumu, öncelikle abajurun alt köşesinin bir tarafından diğer tarafına doğru bakıldığında, abajurun yakın köşesiyle uzak köşesini görsel olarak düz bir çizgi şeklinde olması gerekir.)görünümde olması gerekir. Yani abajurun alt kısmına karşıdan bakıldığında, abajur ayağının üzerinde duruşu eğri olmamalı

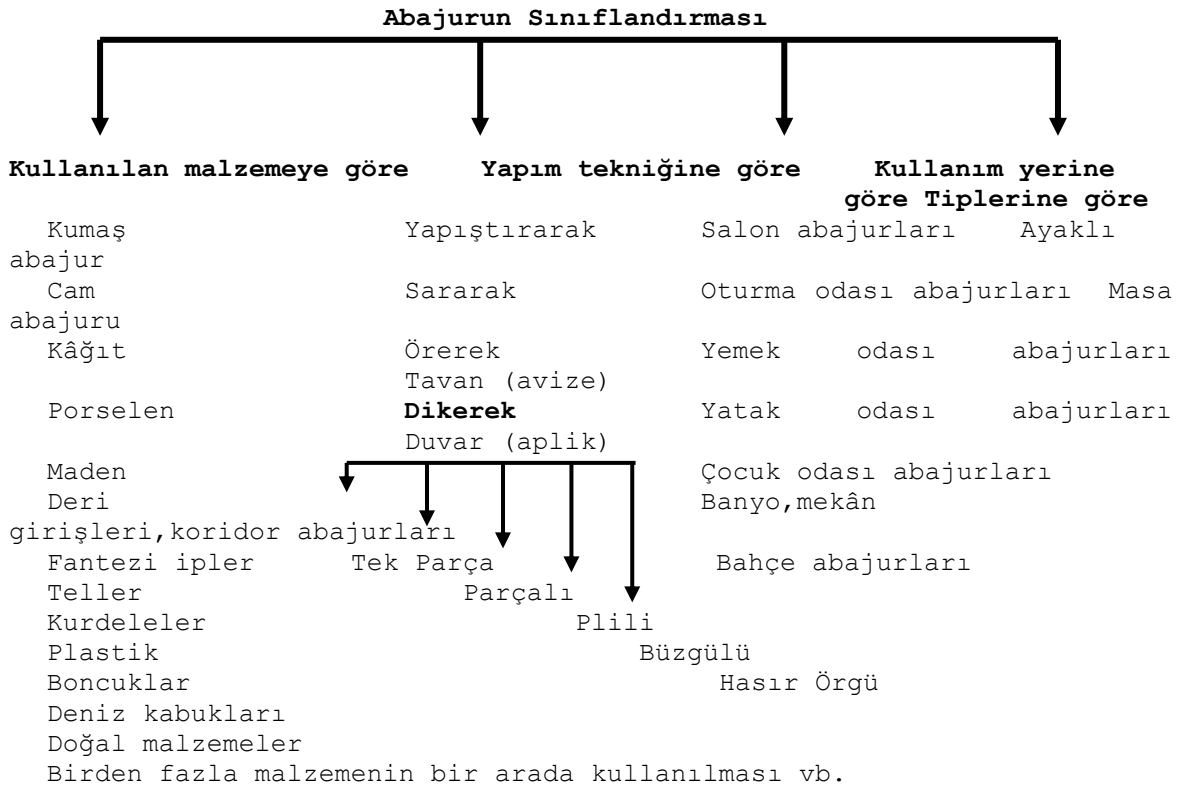
düz olmalıdır. Abajurun dikey konumunu ayarlama işlemi ise harpla yapılır. Harp, lambayı abajura bağlayan U şeklinde metal aksamdır (Şekil 3). Yüksekliği kısa abajurlar kısa harpları gerektirirken, daha uzun abajurlar daha uzun harpları gerektirir [11].

Şekil 3. Abajurun dikey konumu
(Figure 3. Vertical position of the lampshade)

• **Abajurun Sınıflandırması:**

Abajuru dört ana başlık altında sınıflamak mümkündür. Bu sınıflamanın içinde yer alan "Yapım Tekniğine Göre Abajur Çeşitleri" teknik bilgileri içermektedir. Yapılacak başka bir çalışmada da bu bilgilere yer verileceği için bu çalışmada ayrıntılı bilgiye yer verilmemiştir sadece sınıflaması yapılmıştır.

Evlerin iç mimarisinde sadece nesnelere görmeyi sağlayacak biçimde düzenlenmiş bir aydınlanma sistemi, hem estetik hem de teknik yönden doğru bulunmuyor [11]. Bu nedenle her odada, hatta odalar içindeki değişik bölgelerde farklı aydınlatma elemanlarının kullanılması gerekiyor. Bunun için özellikle abajurun kullanım yerlerine ilişkin sınıflandırma dikkate alınarak olması gereken önemli noktalar aşağıda verilmeye çalışılmıştır.

- o **Salon Abajurları:** Pek çok faaliyetin gerçekleştiği salon tüm ihtiyaçlara cevap verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Lokal veya

genel aydınlatma sistemleri ile bu iş çözülebilir. Tablo, aksesuar ve dolapların aydınlatılması daha rahat ve hoş bir mekân yaratılmasında yardımcı olacaktır. Bu odalarda gözü yormayacak indirekt aydınlatma sistemleri kullanılmalıdır. Sarkıt türü avizeler, abajur, aplık, lambaderler bu mekânlar için idealdir.

Salonda, oturma ve yemek bölümü tarafında farklı uygulamalara gidilmeli; özellikle yemek grubunda bulunan aydınlatma özenle seçilmelidir. Oturma ve televizyon izleme kısmında ise direkt göze gelmeyen daha hafif aydınlatmalar düşünölmelidir. TV izleme, kitap okuma gibi farklı faaliyetlerin gerçekleştirildiği alanlarda, sabit bir aydınlatma sisteminden kaçınmak gerekir, bu mekânlar için raylı spotlar idealdir. Tavana asılı sarkıtlar diğer aydınlatma seçenekleriyle desteklendiğinde daha konforlu bir aydınlatma elde edilir.

Şekil 4. Salon aydınlatması
(Figure 4. Lighting the hall)

- o **Oturma Odası Abajurları:** Oturma odalarında yine aynı ilkeye uyarak aydınlatmanın yapılması gerekir. Oturma odalarında tavanla duvarın birleştiği yerde veya pencere üzerindeki korniş arkalarında yumuşak, genel bir aydınlatma yapıldığı gibi bir oturma köşesinin veya okuma alanının direkt olarak aydınlatılmasına gerek vardır.

Yalnız genel aydınlatma ile odaksal aydınlatma arasında daima bir dengenin sağlanması gerekir. Merkezi aydınlatmanın yanı sıra duvar aplikleri ve ayaklı abajurları da bu mekânlarda kullanmak gerekebilir.

Şekil 5. Oturma odası abajurları
(Figure 5. Living room lampshades)

- o **Yemek Odası Abajurları:** Yemek odalarının rahat bir atmosfer meydana getirecek şekilde yumuşak, kolay yemek yemeyi sağlayacak şekilde parlak ve kuvvetli ışığa ihtiyacı vardır. Bu nedenle masanın üzerinde merkezi bir noktadan aşağıya sarkan bir ışık, istenen amacı sağlar. Ayrıca büfe ve servis masası gibi alanlarında bağımsız (tek) olarak aydınlatılmasına ihtiyaç vardır.

Şekil 6. Yemek odası abajurları
(Figure 6. Dining room lampshades)

- o **Yatak Odası Abajurları:** Yatak odalarında aydınlatmanın iki amacı vardır. Biri yatakta okuma diğeri dekoratif amaca dayanır. Genel aydınlatma için tavadan yansıtarak endirekt aydınlatma kullanılmalı, kitap okumak için başucu aydınlatması yapılmalıdır. Başucu aydınlatması duvardan, karyola üzerinde apliklerle ya da komodinler üzerine konan abajurlarla yapılabilir. Kullanılan abajurların ışığının ayarlanabilmesi ve doğrudan göze gelmesinin önlenmesi önem taşır. Ayrıca abajurlar yataktan kumanda edilebilmelidir. Yatakta okuma birçok kişinin alışkanlığı ve zevki durumundadır. Bu yüzden yatak odalarında okuma için yeterli aydınlatmanın sağlanması gerekir. Yalnız okunan kitabın sayfasının ufak bir leke şeklinde aydınlatacak kadar bir ışığın gözler için zararlı olduğunu unutmamak gerekir. Bu açıdan kitabın tamamını aydınlatacak yeterli bir ışığa ihtiyaç olduğu gibi genel bir aydınlatmanın da faydası vardır.

Tuvalet masaları için yine bölgesel olarak özellikle ayna önü aydınlatması yapılması gerekir. Aydınlatma ışığı, aynanın her iki yanına gelecek biçimde yerleştirilmelidir. Kişinin kendini iyi görebilmesi ve gözünün kamaşmaması için yüzeyli abajurların kullanılması önerilir [16]. Özellikle makyaj için ışık renginin de iyi olması gerekir.

Şekil 7. Yatak odası abajurları
(Figure 7. Bedroom lampshades)

- o **Çocuk Odası Abajurları:** Çocukların çoğu odalarında döşeme üstünde, masada, sırada veya yatakta oynar. Okur veya çalışırlar. Bu nedenle çocukların oynadığı, çalıştığı veya okuduğu alanın direkt olarak aydınlatılmasına ihtiyaç vardır. Ayrıca odanın daha önce bahsedilen ilkeye uygun şekilde yumuşak bir ışıkla aydınlatılması gerekir.

Çocukların odasında duvarda veya masa üzerinde hareketli aplik veya abajurlar kullanılabilir. Ayrıca dösemeye oturan ayaklı abajurlardan da yararlanılır. Ancak bu döşeme abajurlarını çocukların yerinden kıpırdatmaması için yeterli derecede ağır olması gerekir. Bu arada çok az aydınlık düzeyi oluşturacak emniyet aydınlatması, çocukların güvenlik duyguları içinde yerinde bir tedbir olur. Yine çocuk odalarında dikkat edilecek bir konu özel elektrik prizlerinin kullanılması ve bunların, küçük çocukların erişemeyeceği yükseklikte olması gerekir.

Çocuklar çok küçükse, onların doğru ve kolay algılamaları sağlayabilmek için aydınlatma büyük önem taşır. Renklerin doğru algılanabilmesi için, tüm renkleri gün ışığında olduğu gibi gösteren abajurlar tercih edilmelidir. Okul çağındaki çocukların göz sağlığını korumak ve yorulmadan uzun süre çalışmalarına imkân tanımak için ise çalışma masalarının aydınlık olmasına ve ışığın yansıma yapmamasına dikkat edilmelidir [12].

Şekil 8. Çocuk odası abajurları
(Figure 8. Nursery room lampshades)

- o **Mutfak Abajurları:** Burada evin diğer bölümlerine göre daha fazla ışık kullanımı çalışma kolaylığı açısından daha faydalı olur. Mutfakta gölgesiz genel bir aydınlatmaya ihtiyaç vardır. Dolap altında kullanılacak floresan tipi armatürlerle tezgah üstünde lokal aydınlatma yapılabilir. Genel aydınlatma ise sarkıt veya sıva üstü camlı abajurlarla ve sıcak renkli ışık veren abajurlarla sağlanabilir. Dolap içlerine ise dekoratif amaçlı noktasal aydınlatmalar yapılabilir [13].

Şekil 9. Mutfak abajurları
(Figure 9. Kitchen lampshades)

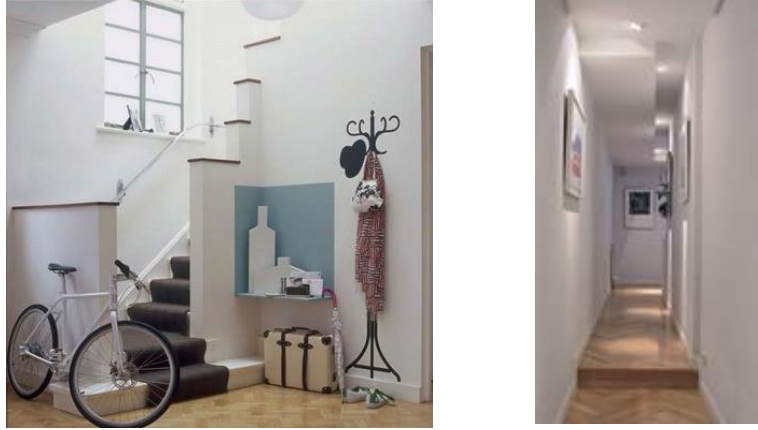
- o **Banyo, Mekân Girişleri (Antre), Koridor Vb. Yerlerin Abajurları:** Banyolarda yumuşak bir ışıkla genel olarak aydınlatılması yanında makyaj ve erkeğin traşı için belirli alanlarda tek ve daha kuvvetli ışık kaynaklarına ihtiyaç vardır. Yüzün değişik kısımlarının iyi bir şekilde aydınlatılmasını sağlamak üzere aynalardan da yararlanır. İdeal ayna aydınlatması gerekli ışığı ve aydınlığı sağlayan, az miktarda gölge yaratan aydınlatmalardır. Makyaj ve traş esnasında ışığın yalnızca yukarıdan gelmemesi, ayna etrafında yumuşak ışık kullanılması gerekir. Bunun için özel abajurlardan yararlanılabilir. Cam raf ve çerçevelerin iyi sergilenmesi için özel ampuller kullanılabilir. Banyo ışıklandırmasında neme dayanıklı ve ıslak mekânlar için tasarlanmış özel abajurlar ya da renk geri verimine sahip abajurlar kullanılmalıdır.

Şekil 10. Banyo abajurları
(Figure 10. Bathroom lampshades)

Evin sizi karşılayan ilk mekânı olan antrenin veya koridorun aydınlatması, sıcak ve arkadaşça bir ortamın yaratılması için çok önemlidir. Uygun aydınlatma evin kartvizitidir. Bu bölümler için merkezi bir aydınlatma önerilmektedir, ancak bu aydınlatma çok güçlü ve göz alıcı olmamalıdır.

Antrelerde kullanılan abajur, aplik ya da spotları tavana yönlendirerek dolaylı aydınlatma sağlanabilir. Bu durumda aydınlatılan mekân olduğundan daha geniş görünecektir. Dolaylı aydınlatmaların mekâna zarafet kattığını unutmamak gerek. Mekânda ferahlık hissi veren parlak beyaz ışık kullanılabilir.

Şekil 11. Antre-koridor abajurları
(Fihure 11. Atrium-corridor lampshades)

Yarı şeffaf aplikler ve geniş açılı armatürler, koridorlarda kullanılabilir. Işık kaynaklarını koridor boyunca dizmek uygun olur. Koridor ile odalar arasında çok fazla ışık farkı olmamasına dikkat edilmesi gerekir.

- o **Bahçe Abajurları:** Çiçekleri, ağaçları ve küçük çeşmeleri aydınlatarak muhteşem dekoratif etkiler elde edilebilir. Ağaç, bitki ve çiçeklerin sergilendiği dekoratif aydınlatmalar yaratmak için; özel abajurlardan yararlanılabilir. Ancak unutmamak gerekir ki, amaca uygun aydınlatma aynı zamanda güvenliği de sağlamalıdır. Evin çevresini ve yüzeylerini aydınlatarak hırsızlık riski de azaltılabilir.

Şekil 12. Bahçe abajurları
(Figure 12. Garden lampshades)

Değişken hava şartlarından dolayı dış aydınlatma kuralları, iç aydınlatmadan farklıdır. Ana bağlantılar uygun yere, doğru şekilde monte edilmelidir. Böylece bahçede çalışırken veya parti verirken kolay ve doğru aydınlatma sağlanmış olur.

- **Aydınlatmada Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar:**

Bir evin dekorasyonunda en güzel mobilyalar seçilmekte, en güzel renklerde ve şekillerle döşenmektedir ama bunları doğru bir şekilde yansıtmak ve bütün hatlarıyla ortaya çıkarmak için ışığa ihtiyaç vardır. Birçok evde sadece tavana asılmış bir avize yardımıyla aydınlatma yapılmaktadır. Bu da her zaman doğru aydınlatmayı

sağlamıyor. İşte doğru aydınlatma için dikkat edilmesi gereken 5 kural [14].

- **Aydınlatma Sisteminin Test Edilmesi:**

Doğru aydınlatma sisteminin test edilmesinde evdeki aydınlatmadan kaynaklanan sorunlar belirlenmelidir. Baş ağrısı, gözlerde acı, mutfaktaki yetersiz aydınlatmadan kaynaklanan aksilikler veya mutfak işlerinin huzursuz bir şekilde yapılması ya da yatak odasında ışığı kimin kapatacağına yönelik sonu gelmez tartışmalar söz konusu ise aydınlatma yetersiz demektir.

- **Evde Günışığının Kullanılması:**

Doğru bir aydınlatmanın yolu, günün farklı saatlerinde ve farklı odalarda rahat etmeyi sağlayacak esnek aydınlatma sistemlerini kullanmaktan geçer. Böyle bir sisteme sahip olmak için de evinin ne kadar güneş aldığı tespit etmelidir. Ev sürekli ışık alsa bile bu ışık her yerde her zaman istenilen şekilde olmayabilir. Gün ışığının kalitesi de odanızın konumuna göre değişir.

Kuzeye bakan evler gün ışığından yararlanamadıkları için genellikle soğuk ve loştur, doğuya bakan evlerde sabah saatlerinde büyük gölgeler oluşur ve bu evler günün diğer saatlerinde gün ışığını almaz. Bu nedenle doğu ve kuzey cephelerinde aydınlatmanın daha yoğun kullanılması ve dekorasyonda da ışığı içeri daha çok alacak düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Evin güney cephesi ise gün boyu ışık alır ve özellikle öğlen güneşi tüm detayları dümdüz gösterir. Evin güney cephesinde olabilecek en iyi yerler, banyo, mutfak ve yatak odalarıdır. Batı cephesi ise günün en sıcak ışığını alır ve bu da patlamalara neden olur. Akşamüzerleri batı cephesinde uzun gölgeler olur.

- **Her Eve Özel Aydınlatma Planının Yapılması:**

Aslında ideal bir aydınlatma sistemi kablosuz ve prizsiz evde her şeye sıfırdan başlayarak elde edilir. Fakat çoğunlukla evlerde var olan elektrik sistemini kullanmak zorunda kalınır. Ancak biraz stratejik bir yaklaşımla hâlihazırdaki elektrik sistemini işe yarar hale getirebilmek mümkün olabilir. Hangi odayı kimin kullandığını belirleyip bir plan çizilmelidir.

Örneğin çocukların ödevlerini yaptığı odada, salondan daha fazla ışığa ihtiyaç duyacaktır. Ya da 60 yaşında bir kadın, 10 yaşında bir çocuktan daha fazla ışığa ihtiyaç duyar. Aydınlatma planında kirisler, kapılar gibi hareket ettirilemeyen öğeler işaretlenmeli. Daha sonra da prizler işaretlenmelidir.

Her odayı birbirinden ayrı görmek yerine evin geneline hitab eden bir aydınlatma planı yapmak gereklidir. Yapılan plan çok karmaşık olmamalı. Çok farklı fonksiyonlar için ışık ihtiyacını, yönü ve şiddeti ayarlanabilir tek bir aydınlatmayla da çözebilir.

- **Işık Kaynağının Seçilmesi:**

Yaşanılan mekânda başarılı bir aydınlatma şeması yaratabilmek için 3 farklı ışık kaynağından yararlanılabilir.

- o **Ortama yönelik aydınlatmalar:** Bu aydınlatmalar kısmen güneş ışığı etkisi yaratır ve genellikle merkezi sarkıt bir üniteden elde edilir. Hafif ve düz bir etki yaratır, bu yüzden yanlış seçilmesi aydınlatma sorunlarına neden olabilir. Bu tavana asılı sarkıtlar abajur seçenekleriyle desteklendiğinde daha konforlu bir aydınlatma elde edilir.
- o **Vurgulu aydınlatmalar:** Vurgulu aydınlatmalar ışığa doku, biçim ve odaklanma etkisi kazandırır, mekânın kimi köşelerinde ışık ve gölge havuzları oluşturarak dekorasyona derinlik verir. Abajurlar, aşağı ve yukarı yönlü yerleştirilebilirler, zemin aydınlatmaları, abajurlar ve masa lambaları vurgu ışıklarıdır.

- o **Fonksiyonel aydınlatmalar:** Kitap okumak, bilgisayarda çalışmak, çizim yapmak gibi özel bir iş yapılırken özel abajurlara ihtiyaç duyulur. Işığın yansıma yaparak göze gelmesini engelleyecek bir yere koyması gerekir. Özellikle açısı ve yüksekliği ayarlanabilen akrobat abajurlar tercih edilmelidir.
- o **Detayların atlanmaması** Aydınlatma sisteminde tercih edilen ürüne bağlı olarak oda daha geniş, daha yüksek tavanlı ve ya daha sıcak gösterilebilir. Bunun için;
Mekânın daha geniş görünmesi için, yukarıya yönlendirilmiş aydınlatmalar kullanılabilir. Mümkün olduğunca sarkıt değil, tavana yakın aydınlatmalar kullanılabilir. Böylece oda ferah bir görünüme kavuşur. Odanın bitimine doğru ışık panelleri yaratmaya çalışılabilir, böylece ışık o yöne bakıldığında gözü alır ve odanın daha uzun görünmesi sağlanır. Mekânın daha yüksek tavanlı algılanması için, dikey ışık kolonları kullanılır. Avizeleri ya da sarkıt aydınlatmaları alçak asmak gerekir.
Daha sıcak ve konforlu bir atmosfer için, geniş ve yüksek tavanlı odalarda pek çok ışık havuzu yaratılabilir. Çok sayıda abajur veya aplik kullanılabilir [15].

4. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND SUGGESTIONS)

Sonuç olarak, mekânlarda etkili bir aydınlatma kullanılarak estetik görünümün yanı sıra bireylerin ruh ve beden sağlığı korunmalıdır. Bunun için aydınlatmada abajurun ayrı bir önemi vardır. Abajur seçerken bazı noktalara dikkat edilmesi gerekir. Bunların başında betimleme stili, abajurun boyutu ve dikey konumu yer alır. Yapılan alan yazın taraması sonucunda, abajurun dört ana başlık altında sınıflanmanın yapılabileceği tespit edilmiştir. Bu sınıflamanın içinde "Yapım Tekniğine Göre Abajur Çeşitleri" ile ilgili yapılan sınıflamanın ise kendi içinde beş alt gruba ayrıldığı belirlenmiştir.

Çalışmada, "Kullanım Yerine Göre Abajur Çeşitleri" ile ilgili yapılan sınıflamada yer alan abajurların, kullanım alanlarının özellikleri dikkate alınarak tek tek incelenmiştir.

Örneğin; salon abajurlarında genel aydınlatmaya önem verilip büyük ve ayaklı abajurların tercih edileceği ve bunların özellikleri ayrıntılı olarak belirlenirken, çalışma odası, yemek odası gibi mekânlardaki aktiviteler dikkate alınarak kullanılacak abajur özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada, sınıflamada yer alan alt başlıklardan sadece "Kullanım Yerine Göre Abajur Çeşitleri" başlığının ayrıntılarına yer verilmiştir. Yapılacak başka çalışmalar ile sınıflamada yer alan diğer başlıkların da ayrıntılı olarak araştırılması alan yazındaki bu eksikliğin giderilmesi açısından önemli bir eksiklik olarak görülmektedir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Püsküllüoğlu, A., (2003) Türkçe Sözlük. Arkadaş Yayınevi.
<http://tr.wikipedia.org/wiki/Abajur> Erişim Tarihi: 01.02.2009.
2. Aksoy, U.T. ve Keleşoğlu, Ö., (2004) "Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Atölyelerinin Ergonomik Özelliklerinin İncelenmesi", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(2), 167-173.
3. BAĞIŞ Ahmet "İşyerinde aydınlatma ve görmeye ilişkin dikkat edilmesi gereken kurallar nelerdir?"
<http://www.nenedir.net/nenedir/ergonomi> Erişim Tarihi: 23.02.2010.

4. http://elektroteknoloji.com/Elektrik_Elektronik/Teknik_Yazilar/Aydinlatma_ile_ilgili_pratik_bilgiler.html Erişim Tarihi: 19.05.2010.
5. http://www.hedefelektrik.com/aydinlatma/led_nedir.html Erişim Tarihi: 05. 06. 2010.
6. <http://www.ntvmsnbc.com/> "Doğru aydinlatma için oda oda aydinlatma rehberi" Erişim Tarihi:10. 12.2009.
7. <http://enm.blogcu.com/aydinlatma-nedir/3249007> Erişim Tarihi:01.12.2009
8. www.naturalsoft.blogspot.com Erişim Tarihi: 23. 02.2010.
9. Hoyle, J. "How To Select a Tiffany Style Lamp"n www.hoylelamps.com 12 Ekim 2007. Erişim Tarihi: 01.02.2009.
10. <http://www.evdose.com/tur/aydinlatma/ayd0202.html> 23 07 2009 Erişim Tarihi: 01.02.2009.
11. <http://www.izafet.com/ev-dekorasyon/345924-dogru-aydinlatma-icin.html> Erişim Tarihi:
12. www.naturalsoft.blogspot.com Erişim Tarihi: 10. 12.2009.
13. www.forumalev.net Erişim Tarihi: 10. 12.2009.
14. http://www.eklite.com/bunlari_biliyormusunuz/12/aydinlatmanin_puf_noktaları.html Erişim Tarihi: 07. 07. 2010.
15. Şekil 1. www.dekorasyon.org/ic-dekorasyon-ornekleri.html
16. Şekil 2. Hoyle, J. "How To Select a Tiffany Style Lamp"n www.hoylelamps.com
17. Şekil 3. Hoyle, J. "How To Select a Tiffany Style Lamp"n www.hoylelamps.com
18. Şekil 4. www.dekorasyonrehberi.tk/dekorasyon-rehberi/o
19. Şekil 5. <http://freshome.com/2008/04/24/modern-living-room-interiors-ideas/>
20. Şekil 6. www.momoy.com/.../
21. Şekil 7. www.dekorasyonrehberi.tk/dekorasyon-rehberi/y...
22. Şekil 8. evdekorasyonlari.blogcu.com/sayfa/4
23. Şekil 9. hobi.rooteto.com/.../modern-mutfak-tasarimlari-2
24. Şekil 10. hinkley-lights.com/bathroom-light-fixtures-at...
25. Şekil 11. biryastikta.blogspot.com/2009/07/antre-ve-mer...
26. Şekil 12. epmpeyzaj.com/category/bahce-aydinlatma